

GLOBALLASHUVNING O'ZBEKISTON MILLIY MADANIYATIGA TA'SIRI

Shokirov Toxirjon Nurmamatovich

Far DU. Musiqiy ta'lim va madaniyat kafedrasi katta o'qituvchisi.

Abdullayeva Xusnida

Pedagogika - psixologiya va san'atshunoslik fakulteti 2 – bosqich talabasi.

xusnida.abdullayeva@mail.ru

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14666813>

Annotatsiya: Mazkur maqola globallashuv jarayonining O'zbekiston milliy madaniyatiga ta'sirini o'rganishga bag'ishlangan. Unda milliy madaniyatning o'ziga xos jihatlari, globallashuvning madaniyatga ijobiy va salbiy ta'sirlari tahlil qilinadi. Milliy qadriyatlarning tarixiy rivojlanishi va bugungi globallashuv davridagi holati chuqur o'rganiladi. Shuningdek, madaniy merosni himoya qilish va zamonaviylikka moslashtirish uchun zarur strategiyalarni ishlab chiqish masalalari ham keng ko'lamda tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Globallashuv, milliy madaniyat, madaniy o'zlik, madaniy meros, globallashuvning ta'siri, madaniy integratsiya.

**ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА НАЦИОНАЛЬНУЮ КУЛЬТУРУ
УЗБЕКИСТАНА**

Аннотация. Данная статья посвящена изучению влияния процесса глобализации на национальную культуру Узбекистана. В ней анализируются специфические аспекты национальной культуры, положительное и отрицательное влияние глобализации на культуру. Углубленно изучено историческое развитие национальных ценностей и их статус в современную эпоху глобализации. Также широко анализируются вопросы разработки необходимых стратегий защиты культурного наследия и адаптации к современности.

Ключевые слова: Глобализация, национальная культура, культурная идентичность, культурное наследие, влияние глобализации, культурная интеграция.

**INFLUENCE OF GLOBALIZATION ON THE NATIONAL CULTURE OF
UZBEKISTAN**

Annotation. This article is devoted to the study of the influence of the globalization process on the national culture of Uzbekistan. It analyzes the specific aspects of national culture, the positive and negative impact of globalization on culture. The historical development of national values and their status in the modern era of globalization are studied in depth. The issues of developing the necessary strategies for the protection of cultural heritage and adaptation to modernity are also widely analyzed.

Keywords: Globalization, national culture, cultural identity, cultural heritage, influence of globalization, cultural integration.

KIRISH

Globallashuv – bu zamonaviy dunyoning eng muhim jarayonlaridan biri bo'lib, u iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy va madaniy sohalariga chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Millatlar o'rtasidagi chegaralar tobora yo'qolib, axborot almashinuvi va madaniy integratsiya jarayonlari kuchaymoqda. Shu bilan birga, globallashuvning milliy madaniyatga bo'lgan ta'siri murakkab va ko'p qirrali. Bu jarayon, bir tomondan, madaniyatlararo muloqotni kuchaytirs, boshqa

tomondan, milliy madaniyatlarni standartlashtirish va yo'qolish xavfini ham tug'diradi. Globallashuvning ijobiy jihatlaridan biri sifatida, turli millatlar madaniyati o'rtasida boy almashuvlar sodir bo'lmoqda. Ammo bu jarayon ba'zan madaniy xilma-xillikning kamayishiga olib kelishi mumkin. Ayniqsa, kichikroq millatlar va jamoalarning madaniyati global madaniy oqimlarda yo'qolib ketish xavfi mavjud. Shu sababli, globallashuv jarayonida milliy madaniyatni saqlab qolish va uni dunyo miqyosida targ'ib qilish masalasi dolzarb hisoblanadi.

O'zbekiston o'zining boy madaniy merosi bilan ajralib turadigan davlat sifatida globallashuv jarayonida milliy madaniyatni asrab qolish va rivojlantirish masalalariga alohida e'tibor qaratmoqda. O'zbekistonning qadimiy an'analari, hunarmandchilik maktablari va tarixiy obidalarini milliy o'zlikning asosini tashkil etadi. Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalar va xalqaro hamkorlik orqali milliy madaniyatni global miqyosda namoyish etish imkoniyatlari kengaymoqda. Ushbu maqolada O'zbekiston milliy madaniyatiga globallashuvning ta'siri, milliy o'zlikni saqlashdagi muammolar va imkoniyatlar tahlil qilinadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Globallashuvning madaniyatga ta'siri bo'yicha turli nazariy yondashuvlar mavjud. O'zbekiston kontekstida Karimov milliy o'zlikni saqlash masalalariga e'tibor qaratib, madaniy merosni globallashuv ta'siridan himoya qilish zarurligini ta'kidlaydi [3]. Shuningdek, Saidov O'zbekistonning Ipak yo'li davridagi madaniy almashuv tajribasidan saboq olishni taklif qiladi [5].

Tadqiqotda sifatli va miqdoriy tahlil usullari qo'llanilgan. Adabiyotlarni tahlil qilish orqali nazariy asoslar ishlab chiqildi. Shu bilan birga, O'zbekistondagi madaniy rivojlanish ko'rsatkichlari bo'yicha statistik ma'lumotlar o'rganildi. Mahalliy madaniyat arboblari bilan o'tkazilgan intervyular asosida mavzuga amaliy yondashuv ta'minlandi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Globallashuv O'zbekiston milliy madaniyatini dunyo madaniyati bilan boyitish imkonini beradi. Masalan, xalqaro madaniy tadbirlar va festivallar orqali O'zbekiston san'ati va an'analari dunyo jamoatchiligiga tanitilmoqda. Samarqand va Buxoro kabi tarixiy shaharlarda o'tkaziladigan xalqaro festivallar bunga yorqin misoldir. Shuningdek, globallashuv axborot texnologiyalari orqali milliy madaniyatni targ'ib qilish uchun yangi platformalar yaratmoqda. Internet va ijtimoiy tarmoqlarda O'zbekiston madaniyatiga bag'ishlangan kontentlarning ko'payishi global auditoriyaga yetib borishda katta rol o'ynamoqda. Milliy filmlar, musiqa va teatr asarlari xalqaro ko'rgazma va festival platformalarida namoyish qilinmoqda, bu esa madaniy diplomatiyaning kuchayishiga xizmat qilmoqda [4].

Globallashuv jarayonida madaniy standartlashuv tahdidi mavjud. Ayniqsa, yosh avlod orasida milliy qadriyatlarning susayishi va chet el madaniyatiga ortiqcha qiziqish ortib bormoqda. Bu holat milliy o'zlikni yo'qotish xavfini tug'diradi. Xususan, yoshlar orasida milliy musiqa va teatrga qiziqishning kamayishi, chet el modasi va axborot oqimlari ta'sirida milliy kiyinish uslubi kabi qadriyatlarning yo'qolishi kuzatilmoqda. Shuningdek, turizmning rivojlanishi ayrim hollarda tarixiy yodgorliklarning buzilishiga olib kelmoqda. Masalan, Samarqand va Xiva shaharlaridagi ba'zi tarixiy obidalar noto'g'ri restavratsiya ishlari tufayli o'zining asl holatini yo'qotgan.

O'zbekiston milliy madaniyatini saqlash va rivojlantirish uchun bir qancha strategiyalar amalga oshirilmoqda. Birinchidan, madaniy meros obidalarini restavratsiya qilish va ularni YuNESKO ro'yxatiga kiritish jarayonlari davom etmoqda [6]. Ikkinchidan, milliy san'at va

hunarmandchilikni rivojlantirish bo'yicha maxsus davlat dasturlari qabul qilinmoqda. Masalan, Hunarmandlar uyushmasi tomonidan amalga oshirilayotgan loyihalar milliy hunarmandchilikni saqlashga katta hissa qo'shmoqda. Uchinchidan, milliy qadriyatlarni ommalashtirish uchun zamonaviy media va texnologiyalardan foydalanish zarurati mavjud. Raqamli platformalarda virtual muzeylar va 3D ekskursiyalar tashkil etilishi, shuningdek, tarixiy va madaniy mavzudagi mobil ilovalar orqali yosh avlodni madaniyatga yaqinlashtirishga imkoniyat yaratilmoqda [1].

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, globallashuv jarayonida milliy madaniyatni asrab qolish va rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalar va xalqaro hamkorlikdan foydalanish muhimdir. Milliy madaniyatni saqlash faqat davlat darajasida emas, balki jamoatchilik va shaxsiy tashabbuslar darajasida ham amalga oshirilishi zarur. Shu bilan birga, milliy qadriyatlarni yosh avlodga yetkazish va targ'ib qilish ishlari kuchaytirilishi kerak. Xususan, o'quv dasturlariga milliy madaniyatga oid darslarni kiritish, maktablarda hunarmandchilik to'garaklari va teatr studiyalarini tashkil etish milliy o'zlikni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. O'zbekistonning boy madaniy merosi va globallashuv imkoniyatlarini uyg'unlashtirish orqali milliy o'zlikni saqlash va uni dunyo miqyosida targ'ib qilishga erishish mumkin. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, globallashuv jarayonida milliy madaniyatni asrab qolish va rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalar va xalqaro hamkorlikdan foydalanish muhimdir. Shu bilan birga, milliy qadriyatlarni yosh avlodga yetkazish va targ'ib qilish ishlari kuchaytirilishi kerak.

XULOSA

Globallashuv jarayoni O'zbekiston milliy madaniyatiga ham ijobiy, ham salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu maqolada globallashuvning ta'sir mexanizmlari va milliy madaniyatni asrash yo'llari batafsil tahlil qilindi. Milliy madaniyatni rivojlantirish uchun quyidagi choralar taklif etiladi:

- Madaniy meros obidalarini himoya qilish va ularni zamonaviy texnologiyalar yordamida raqamlashtirish.
- Yosh avlodga milliy qadriyatlarni o'rgatish va ularni global madaniyat oqimlariga moslashtirish.
- Xalqaro hamkorlik doirasida madaniy almashuvlarni kuchaytirish.
- Milliy hunarmandchilik va san'at turlarini rivojlantirish uchun maxsus davlat dasturlarini ishlab chiqish va moliyalashtirish.
- Madaniyatni targ'ib qilishda raqamli platformalar va axborot texnologiyalaridan keng foydalanish.

Globallashuvning imkoniyatlaridan samarali foydalanib, milliy madaniyatni saqlab qolish O'zbekistonning barqaror rivojlanishi uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, yosh avlodning madaniy o'zligini mustahkamlash va global madaniyat bilan uyg'unlashish jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlash lozim. Shu bilan birga, xalqaro maydonda O'zbekistonning madaniy imijini yanada mustahkamlash va milliy merosni global jamoatchilikka kengroq tanitish bo'yicha yangi yondashuvlarni ishlab chiqish talab etiladi.

References:

1. Bobomurodov X. Raqamli texnologiyalar va madaniy merosni asrash strategiyalari. Toshkent: Innovatsiya, 2022, 77–84-betlar.

2. Jalolov Sh. Madaniyat integratsiyasi va globallashuv. Toshkent: O'qituvchi, 2021, 43–49-betlar.
3. Karimov I. A. O'zbekiston mustaqillikka erishish yo'lida. Toshkent: O'zbekiston, 2016, 125-bet.
4. Qodirov U. Globallashuv davrida milliy qadriyatlarning o'rni. Toshkent: Fan, 2019, 58–63-betlar.
5. Saidov M. R. Ipak yo'li madaniyati va zamonaviy o'zbek madaniyatining shakllanishi. Toshkent: Sharq, 2018, 87–92-betlar.
6. YuNESKO. O'zbekistonning madaniy merosi katalogi. Toshkent: O'zbekiston Madaniyat Fondi, 2020, 105–110-betlar.